

Stan i ruch naturalny ludności w województwie małopolskim w 2017 r.

W 2017 r. w porównaniu z poprzednim rokiem, w województwie małopolskim w większości zjawisk demograficznych obserwowano korzystne zmiany. Wzrosła liczba ludności, na którą szczególnie wpływ miał dodatni przyrost naturalny spowodowany przewagą liczby urodzeń nad liczbą zgonów oraz dodatnie saldo migracji stałej wynikające z nadwyżki zameldowań nad wymeldowaniami. Mniej par podjęło decyzję o rozwodzie i separacji, a więcej o zawarciu związku małżeńskiego. Niekorzystnym zjawiskiem był wzrost liczby zgonów, w tym zgonów niemowląt, a postępujący proces starzenia się społeczeństwa w dalszym ciągu potwierdziły: wzrost mediany wieku, wskaźnika starości oraz rosnący odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym.

W województwie małopolskim liczba ludności na koniec grudnia 2017 r. wynosiła 3391,4 tys. osób, co stanowiło 8,8% ogólnej liczby ludności kraju.

Roczny przyrost rzeczywisty, na który złożyły się dodatnie wartości przyrostu naturalnego i salda migracji stałej oraz ujemna różnica w saldach migracji czasowych, wynosił 9,1 tys. osób (kraj – 0,6 tys. osób). Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania, na wsi odnotowano przyrost rzeczywisty wyższy o 8,2 tys. osób niż w miastach.

W 2017 r. w porównaniu z 2016 r. zaobserwowano wzrost liczby ludności w większości powiatów województwa małopolskiego, przy czym najwyższy, tj. o 1,6% w powiecie wielickim. W sześciu powiatach odnotowano ubytek liczby ludności, największy

w powiecie miechowskim i w mieście Tarnowie (odpowiednio po 0,4%).

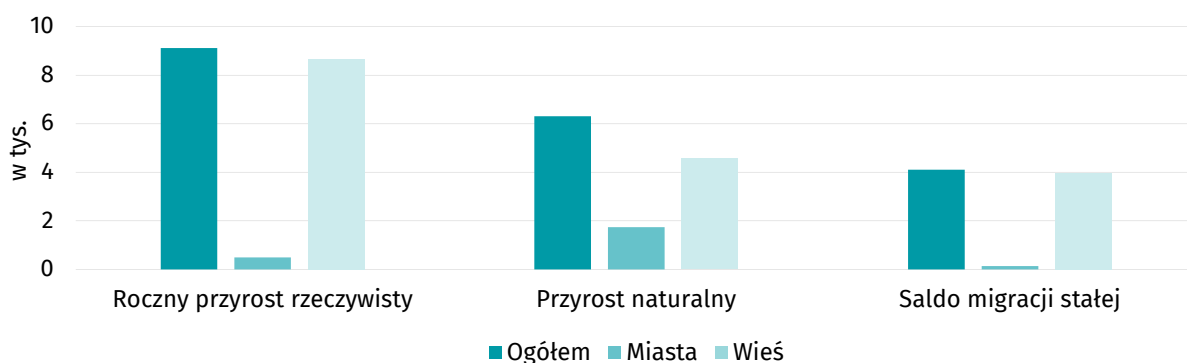
W końcu 2017 r. w miastach województwa małopolskiego mieszkało 1637,9 tys. osób, a na wsi 1753,5 tys. osób. W porównaniu z 2016 r. miał miejsce wzrost liczby mieszkańców zarówno miast jak i wsi – odpowiednio o 0,5 tys. osób i 8,7 tys. osób (w kraju: w miastach spadek o 20,2 tys. osób; na wsi wzrost o 20,8 tys. osób).

Udział ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności wyrażony współczynnikiem urbanizacji wynosił 48,3% (kraj 60,1%) i był o 0,1 p. proc. niższy niż rok wcześniej. Wyższe współczynniki od średniej wojewódzkiej odnotowano w powiatach: chrzanowskim (61,7%), oświęcimskim (52,9%) i olkuskim (48,8%). Najmniej zurbanizowany był powiat tarnowski (11,9%).

W 2017 r., podobnie jak przed rokiem, gęstość zaludnienia wynosiła 223 osoby na 1 km² (kraj – 123 osoby). Wskaźnik ten wykazywał duże zróżnicowanie przestrzenne, od najwyższego w miastach na prawach powiatu: Krakowie (2348 osób/km²), Tarnowie (1515 osób/km²) i Nowym Sączu (1460 osób/km²) do najniższego w powiecie miechowskim – 73 osoby/km².

W strukturze ludności według płci w województwie małopolskim, podobnie jak w kraju, przeważały kobiety, które stanowiły 51,5% (kraj – 51,6%). Współczynnik feminizacji, określający liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn, pozostał na niezmiennym poziomie od kilku lat i wynosił 106 (kraj – 107 kobiet).

Wykr. 1. Roczny przyrost rzeczywisty, przyrost naturalny i saldo migracji stałej według miejsca zamieszkania w 2017 r.

W 2017 r. w 21 powiatach wystąpiła przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. Najwyższą dysproporcję płci, przewyższającą średnią w województwie, zaobserwowano w miastach na prawach powiatu: Krakowie, gdzie współczynnik feminizacji wyniósł 114, Tarnowie – 112 i Nowym Sączu – 109 kobiet oraz w powiatach: tatrzańskim i chrzanowskim (odpowiednio po 107 kobiet). Podobnie jak w poprzednim roku, wyjątek stanowił powiat limanowski, w którym odnotowano o 76 mężczyzn więcej niż kobiet (wskaźnik maskulinizacji, tj. liczba mężczyzn przypadająca na 100 kobiet, wyniósł dokładnie 100,1 mężczyzn).

Utrzymująca się tendencja wzrostowa mediany wieku i wskaźnika starości w dalszym ciągu potwierdzała powolny proces starzenia się mieszkańców województwa małopolskiego.

Na koniec 2017 r. mediana wieku w województwie małopolskim wynosiła 39 lat, co oznacza, że połowa populacji nie osiągnęła tego wieku, a druga połowa go przekroczyła. Statystyczny mieszkaniec województwa małopolskiego był o 1 rok i 2 miesiące młodszy od mieszkańca kraju (mediana w kraju – 41 lat). Przeciętnie ludność w miastach województwa była starsza o 3,5 roku od ludności mieszkającej na wsi. Średni wiek mieszkańca miast wyniósł 41 lat (kraj – blisko 42 lata). W województwie, statystyczny mężczyzna był młodszy od kobiety o blisko 3 lata.

Statystycznie najmłodszy mieszkańcy województwa małopolskiego mieszkali w powiatach: limanowskim i nowosądeckim, gdzie mediana wieku wynosiła odpowiednio: 35 lat i 36 lat, a najstarsi w Tarnowie – 43 lata.

Wskaźnik starości, będący relacją osób w wieku 65 lat i więcej do liczby dzieci i młodzieży do lat 19, w 2017 r. wyniósł 0,77 (kraj – 0,85). Oznacza to, że na 100 dzieci i młodzieży do 19 lat¹ przypadało 77 osób

w wieku 65 lat i więcej, tj. o 2 osoby więcej w porównaniu z 2016 r. Wśród powiatów, najniższy wskaźnik starości obserwowano w powiatach: limanowskim i nowosądeckim (odpowiednio po 0,49); a najwyższy w miastach na prawach powiatu: Tarnowie (1,12) i Krakowie (1,06).

Następstwem postępującego procesu starzenia się społeczeństwa jest stopniowe zmniejszanie się udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście udziału ludności w wieku poprodukcyjnym.

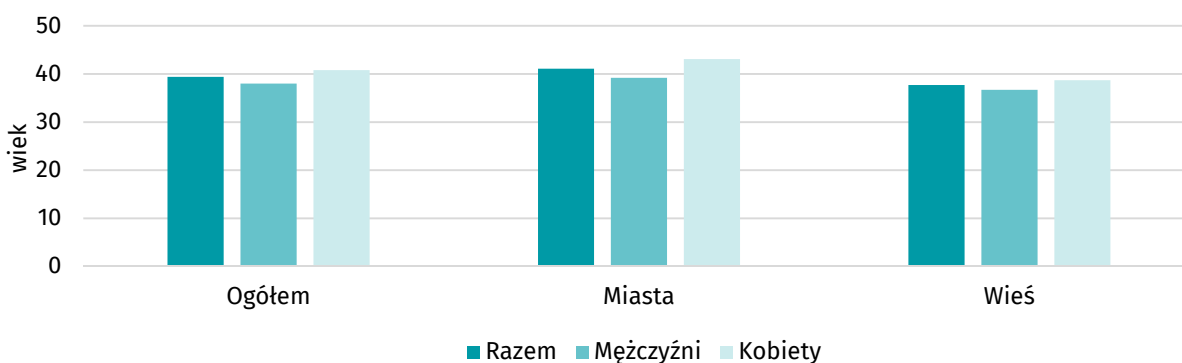
Tym niemniej w końcu 2017 r. liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w województwie małopolskim wynosiła 642,5 tys. osób i w porównaniu z ubiegłym rokiem wzrosła o 0,5%. Udział ludności tej grupy ekonomicznej w ogólnej zbiorowości utrzymał się na tym samym poziomie jak w 2016 r. i wyniósł 18,9% (kraj – 18,0%).

Biorąc pod uwagę płeć, udział mężczyzn w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mężczyzn był większy od udziału kobiet w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie kobiet o 2,1 p. proc. i wyniósł 20,0%. Wyższy udział mężczyzn obserwowano zarówno w miastach jak i na wsi (odpowiednio: o 2,7 p. proc. i o 1,4 p. proc.).

Liczba ludności w wieku produkcyjnym w końcu 2017 r. w województwie małopolskim wynosiła 2086,0 tys. osób i zmniejszyła się w porównaniu z poprzednim rokiem o 0,5%. Udział tej grupy ludności w ludności ogółem wyniósł 61,5% (kraj – 61,2%).

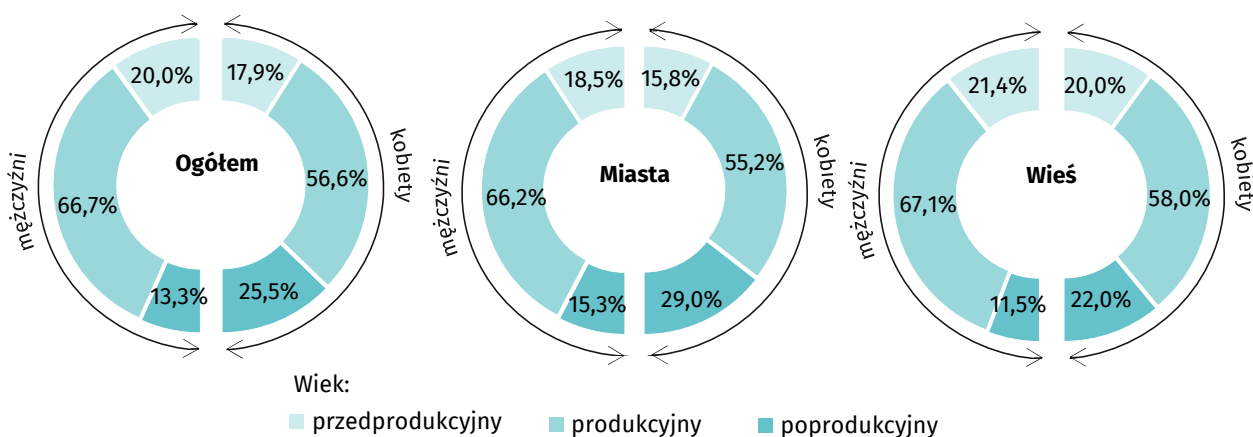
Biorąc pod uwagę płeć, udział mężczyzn w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mężczyzn był większy od udziału kobiet w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie kobiet o 10,1 p. proc. i wyniósł 66,7%. Wyższy udział mężczyzn obserwowano zarówno w miastach jak i na wsi (odpowiednio: o 11,0 p. proc. i 9,1 p. proc.).

Wykr. 2. Mediana wieku ludności według płci i miejsca zamieszkania w 2017 r.

¹ W niniejszym opracowaniu zastosowano pojęcie obowiązujące do 31 XII 2017 r. Od 2018 r. definicja uległa zmianie. W opracowaniach ONZ stosuje się dla kobiet i mężczyzn wiek jednolity – 65 lat i taki próg przyjęto w niniejszej informacji <http://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/3938,pojcie.html>

Wykr. 3. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku i płci w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII

Od kilku lat obserwuje się zmniejszanie liczby ludności w wieku produkcyjnym, przy proporcjonalnym zmniejszaniu liczby ludności w składowych tej grupy ekonomicznej, tj. w wieku mobilnym (18–44 lata) i niemobilnym (45–59/64 lata). Ludność w wieku produkcyjnym mobilnym w końcu omawianego okresu w porównaniu z 2016 r. zmniejszyła się o 9,9 tys. osób, tj. o 0,7%. Udział ludności tej grupy w ogólnej zbiorowości na koniec 2017 r. wynosił 39,6% (2016 r. – 40,0%).

Ludność w wieku produkcyjnym niemobilnym w 2017 r. w porównaniu z 2016 r. zmniejszyła się o 1,3 tys. osób, tj. o 0,2%, a udział ludności tej grupy w ogólnej liczbie ludności wynosił 21,9% (2016 r. – 22,0%).

W dalszym ciągu obserwowano wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Do grupy tej zaliczani są mężczyźni w wieku 65 lat i więcej oraz kobiety w wieku 60 lat i więcej. W końcu analizowanego okresu grupa ta liczyła 662,9 tys. osób i w porównaniu z 2016 r. wzrosła o 2,6%. Udział omawianej grupy w ogólnej liczbie ludności w końcu 2017 r. wynosił 19,6% (kraj – 20,8%).

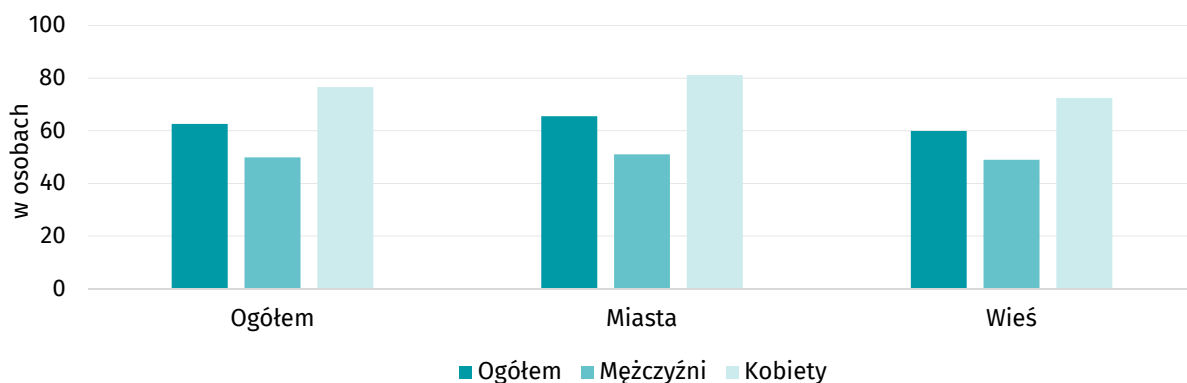
Ze względu na płeć, udział kobiet w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie kobiet był więk-

szy od udziału mężczyzn w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mężczyzn o 12,2 p. proc. i wynosił 25,5%. Wyższy udział kobiet obserwowano zarówno w miastach jak i na wsi (odpowiednio: o 13,7 p. proc. i 10,5 p. proc.).

Relację pomiędzy liczbą ludności będącą w wieku nieprodukcyjnym a liczbą ludności w wieku produkcyjnym odzwierciedla współczynnik obciążenia demograficznego. W 2017 r. jego wartość w województwie była taka sama jak w kraju i wynosiła 63 osoby w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Wśród powiatów, wartość tego współczynnika była zróżnicowana i wahała się od 56 osób w powiecie dąbrowskim do 67 osób w powiecie miechowskim. Zróżnicowanie współczynnika obserwowano pod względem miejsca zamieszkania i płci. W omawianym roku, w miastach województwa małopolskiego współczynnik wynosił 66 osób i był wyższy o 6 osób niż na wsi. W miastach, 81 kobiet w wieku nieprodukcyjnym przypadało na 100 kobiet w wieku produkcyjnym, tj. o dziewięć więcej niż na wsi. Wśród mężczyzn, współczynnik obciążenia demograficznego w miastach wynosił 51 i był wyższy o 2 niż na wsi.

Wykr. 4. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (współczynnik obciążenia demograficznego) według płci i miejsca zamieszkania w 2017 r.

Pomimo starzenia się społeczeństwa w kraju i wolno postępującego tego procesu w województwie małopolskim – typologia trójkąta Osanna uwzględniająca strukturę ekonomicznych grup wieku, pozwoliła na zakwalifikowanie województwa małopolskiego do grupy województw młodych demograficznie. Województwo zaliczono do typu młodości demograficznej (typ III), ponieważ udział dzieci i młodzieży w wieku poniżej 18 lat był większy od przeciętnego w kraju o 0,9 p. proc. i wynosił 18,9%, udział ludności w wieku 18–64 lat był większy o 0,3 p. proc. i wynosił 61,5% a udział ludności w wieku 65 lat i więcej był mniejszy o 1,2 p. proc. od średniego w kraju i wynosił 19,6%. W 2017 r. większość korzystnych zjawisk w ruchu naturalnym wpłynęła na wzrost liczby ludności województwa małopolskiego.

W 2017 r. dodatni przyrost naturalny spowodowany został przewagą liczby urodzeń nad liczbą zgonów i wynosił 6,3 tys. osób. Współczynnik przyrostu naturalnego na 1 tys. ludności był także dodatni i wynosił 1,9‰ (kraj – minus 0,02‰) wobec plus 1,7‰ w 2016 r. W poziomie tego współczynnika wystąpiło zróżnicowanie ze względu na miejsce zamieszkania. Na wsi współczynnik był wyższy o 1,6 punktu promilowego (pp.) niż w miastach i wynosił plus 2,6‰.

Wśród 22 powiatów, najwyższy poziom współczynnika przyrostu naturalnego na 1 tys. ludności obserwowano w: nowosądeckim i limanowskim (odpowiednio: plus 5,4‰ i plus 5,3‰), a najniższy – w powiecie miechowskim (minus 3,6‰).

W porównaniu z poprzednim rokiem liczba urodzeń wzrosła o 5,0%. W 2017 r. zarejestrowano 38,2 tys. urodzeń żywych. Współczynnik urodzeń na 1 tys. ludności wynosił 11,3‰ (kraj – 10,5‰);

w miastach – 11,1‰, na wsi – 11,4‰.

Najwyższe wartości współczynnika urodzeń na 1 tys. ludności obserwowano w powiatach: limanowskim (13,5‰), nowosądeckim (13,0‰) i myślenickim (12,5‰). Najniższy współczynnik odnotowano w Tarnowie – 8,5‰.

W 2017 r. odnotowana liczba zgonów nie spowodowała ujemnego przyrostu naturalnego, ale w porównaniu z 2016 r. wzrosła o 3,7%. Zarejestrowano 31,9 tys. zgonów, a współczynnik na 1 tys. ludności wynosił 9,4‰ (kraj – 10,5‰); w miastach 10,0‰, na wsi 8,8‰.

Najniższą wartość współczynnika natężenia zgonów odnotowano w powiecie nowosądeckim (7,6‰), a najwyższą w powiecie miechowskim (13,1‰).

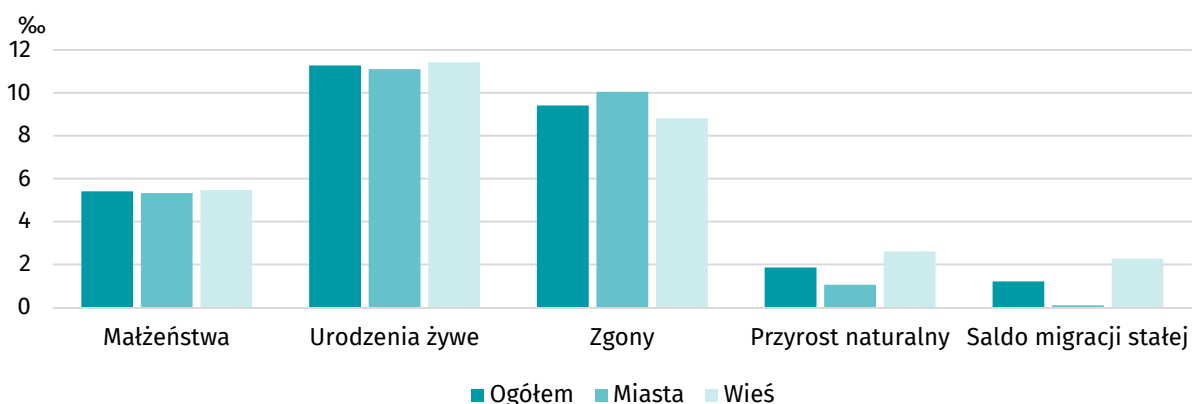
W 2017 r. odnotowano o 4,1% więcej zgonów mężczyzn niż zgonów kobiet. Udział zgonów mężczyzn w ogólnej liczbie zgonów wynosił 51,0% (kraj – 51,6%).

Niekorzystnym zjawiskiem był wzrost liczby zgonów niemowląt. W 2017 r. odnotowano 142 zgony, tj. o 16,4% więcej w porównaniu z 2016 r. Współczynnik zgonów niemowląt, obliczany na 1 tys. urodzeń żywych w porównaniu z poprzednim rokiem był wyższy o 0,4 pp. i wynosił 3,7‰.

Głównymi przyczynami zgonów mieszkańców województwa małopolskiego były choroby układu krążenia i nowotwory. W 2016 r.² w ogólnej liczbie zgonów, która wynosiła 30,7 tys., zgony z wymienionych przyczyn stanowiły łącznie 77,1%, a ich udział był wyższy o 6,5 p. proc. niż w kraju (70,6%).

W 2017 r. w województwie małopolskim zawarto 18,3 tys. związków małżeńskich, tj. o 1,7% więcej niż przed rokiem (kraj – spadek o 0,5%). Na wsi zawarto 9,6 tys. małżeństw, tj. o 9,6% więcej niż w miastach.

Wykr. 5. Współczynnik na 1 tys. ludności według wybranych cech demograficznych oraz miejsca zamieszkania w 2017 r.

² Ze względu na prowadzone szczegółowe analizy dotyczące przyczyn zgonów, prezentacja danych ulega wydłużeniu do 1 roku. W związku z tym w niniejszym opracowaniu podano dane za 2016 r. Użyte nazewnictwo poszczególnych chorób lub ich grup jest zgodne z X-Rewizją Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych.

Współczynnik małżeństw wyrażający liczbę zawartych małżeństw na 1 tys. ludności w 2017 r. wyniósł 5,4‰ (kraj – 5,0‰), przy czym na wsi wyniósł 5,5‰ i był wyższy o 0,1 pp. niż w miastach.

W układzie powiatowym województwa małopolskiego, najwięcej małżeństw na 1 tys. ludności zawarto w powiatach: nowosądeckim (6,3‰) i limanowskim (6,2‰), a najmniej w powiatach: krakowskim i w Tarnowie (odpowiednio po 4,5‰).

W 2017 r. w województwie małopolskim sądy orzekły prawomocnie 4,3 tys. rozwodów³, tj. o 6,7% mniej w porównaniu z 2016 r. (kraj – wzrost o 2,8%). Najmniej par małżeńskich rozwiódło się w powiatach: dąbrowskim i proszowickim (odpowiednio: 52 i 54 rozwody), a najwięcej w Krakowie (1,3 tys.). Współczynnik rozwodów na 1 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej wynosił 1,6‰ (kraj 2,1‰). Podobnie jak w kraju, w miastach intensywność tego zjawiska była wyższa niż na wsi. Współczynniki natężenia wynosiły odpowiednio: 2,1‰ i 1,1‰.

Do głównych przyczyn⁴ rozwodów orzeczonych prawomocnym wyrokiem sądu, należały (wyłącznie): niezgodność charakterów małżonków (1,3 tys.), niedochowanie wierności małżeńskiej (0,4 tys.) oraz nadużywanie alkoholu (0,2 tys.). Większość rozwodów orzeczonych prawomocnie to rozwody z powództwa żony, które stanowiły blisko 67%

w ogólnej liczbie rozwodów w województwie.

W 2017 r. w województwie małopolskim sądy orzekły prawomocnie 151 separacji, tj. o 1,3% mniej w porównaniu z rokiem poprzednim (w kraju spadek o 2,7%).

Na 100 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej w województwie odnotowano blisko 6 separacji. Najniższe natężenie odnotowano w powiecie limanowskim – 1 separację, a najwyższe w powiecie dąbrowskim (15 separacji), brzeskim i Tarnowie (odpowiednio po 12 separacji).

W 2017 r. saldo migracji na pobyt stały ukształtowało się na poziomie plus 4,1 tys. osób wobec 3,7 tys. osób w 2016 r. W przeliczeniu na 1 tys. ludności wynosiło plus 1,2‰ (2016 r. – plus 1,1‰). w kraju współczynnik migracji stałej na 1 tys. ludności wynosił plus 0,04‰. Podobnie jak w roku poprzednim, współczynnik natężenia, nadal utrzymywał dodatnie wartości: w miastach wynosił plus 0,1‰ (2016 r. – plus 0,02‰), a na wsi – plus 2,3‰ (2016 r. – plus 2,1‰).

Spośród powiatów województwa małopolskiego, najwyższą wartość współczynnika natężenia odnotowano w powiecie wielickim (plus 12,7‰), a najniższą, podobnie jak rok wcześniej, w Tarnowie i Nowym Sączu (odpowiednio: minus 3,6‰ i minus 3,0‰).

³ Dane o rozwodach orzeczonych podano według miejsca zamieszkania powoda – strony, która wniosła powództwo o rozwód.

⁴ Wzięto pod uwagę przyczyny rozwodów wyłącznie z podanego powodu, bez powiązania z innymi przyczynami.

Źródła danych stanowią:

- bilans stanu i struktury ludności zamieszkałej na terenie gminy sporządzonych przy przyjęciu za bazę wyjściową wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, przy uwzględnieniu:
  - zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgonu) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych gmin i z zagranicy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych,
  - różnicy między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące na terenie gminy a liczbą osób czasowo nieobecnych uzyskiwanej z cyklicznie przeprowadzanych badań, która stanowi jednocześnie różnicę między liczbą osób zameldowanych na pobyt stały w gminie

a liczbą osób mieszkających na terenie gminy;

- dane Ministerstwa Cyfryzacji – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały;
- sprawozdawczość urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
- sprawozdawczość sądów – o prawomocnie orzeczonych rozwodach i separacjach;
- wyniki badania GUS dotyczącego stanu i struktury ludności zameldowanej na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące). Badanie to jest prowadzone cyklicznie według stanu w dniu 31 XII każdego roku.

Więcej informacji o demografii w województwie małopolskim Czytelnik znajdzie w publikacji pt. „Sytuacja demograficzna województwa małopolskiego w 2017 r.”, która w lipcu br. dostępna będzie na stronie internetowej Urzędu <http://krakow.stat.gov.pl/>.

Opracowanie **Elżbieta Niemiec**
e.niemiec@stat.gov.pl | tel. 14 688 02 11
Informacja dla mediów **Renata Ptak**
r.ptak@stat.gov.pl | tel. 12 361 01 51

